

Н.М. Штангей, доц. (ХДУХТ, Харків)

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИМИ РИЗИКАМИ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Очевидно, що національний ризик-менеджмент у фінансово-економічній сфері в Україні перебуває на стадії становлення, тоді як у західних країнах він почав упроваджуватися 30 років тому. Наше відставання у цій галузі зумовлено рядом причин, а саме: особливостями українського політичного режиму та менталітету, низькими порівняно з іншими країнами Східної Європи темпами розвитку ринкових відносин, відсутністю розвинутої системи фінансових інструментів, інформаційної інфраструктури бізнесу та висококваліфікованих фахівців у галузі державного менеджменту, загальним низьким рівнем культури ризику-менеджменту, зневажливого розрізнення суб'єктивних оцінок над науковим осмисленням витоків виникнення фінансово-економічних ризиків та шляхів їх усунення.

Унаслідок цього, управління фінансово-економічними ризиками в Україні або насаджується іноземними партнерами держави (приміром, Міжнародним валютним фондом, що періодично виділяє нашій країні кредити й висуває відповідні вимоги), або зовсім безсистемно, безладно й неадекватно здійснюється Урядом у ситуації, коли ризик набув загрозливих масштабів з точки зору національних інтересів, що може викликати внутрішній чи зовнішній дефолт. Слід зазначити, що на практиці незалежно від причин виникнення фінансово-економічного ризику можливе прийняття відповідного управлінського рішення, реалізація якого дозволить управляти ризиком.

На наш погляд, найважливішим завданням національного ризик-менеджменту в сучасних кризових умовах розвитку, вирішення якого послабить фінансово-економічну кризу в Україні, є формування ефективного механізму забезпечення стабільності грошово-банківської системи. Його основою повинна стати стабільна національна грошова одиниця. Аби гривня остаточно не перетворилася на ерзац-валюту, а банківська система не зазнала краху, доцільно впровадити в Україні політику „Currency board” (Валютний комітет), прив'язавши гривню до SDR–безготівкової розрахункової грошової одиниці Міжнародного валютного фонду, яка сформована за принципом „валютного кошика”, що містить долар США, євро, японську ієну та британський фунт стерлінгів. Питома вага кожної валюти у цьому кошику залежить від її

частки у світовому зовнішньоторговому обороті й показників економічного розвитку в країнах – емітентах цих валют.

Враховуючи те, що Україна задекларувала курс на вступ до Європейського Союзу, варто розглянути можливість використання євро у вільному грошовому обігу в країні паралельно з українською національною валютою. Подібні пропозиції нині обговорюються в Албанії, країнах Балтії та Ісландії. Такий варіант особливо актуальний для нашої країни, оскільки гривня наразі перетворюється на сурогатну валюту. Де-факто в Україні євро вже широко використовується, особливо в готівкових операціях. По суті, у нас склалася і діє система „доларизації” економіки.

З метою прискорення концентрації та централізації банківського капіталу в Україні варто залучити у вітчизняні банки нових ефективних власників, як українських, так і закордонних, наприклад, із Норвегії, Данії, Фінляндії, Швейцарії, Люксембургу, Ліхтенштейну тощо. Про це доцільно вести перемовини з ЄБРР, який міг би викупити контрольний пакет проблемних банків на певний період часу, доки не буде здійснена їх санація і приведення до нормального ліквідного стану.

Для виправлення ситуації, що склалася в економіці України, Уряд має вжити таких заходів: 1) збалансувати Державний бюджет; 2) утриматися від внутрішніх і зовнішніх запозичень; 3) спростити умови для ведення малого та середнього бізнесу в Україні; 4) визначити пріоритетами економічного розвитку на нинішньому етапі сферу переробки сільськогосподарської продукції, а також сектори, які виробляють продукцію харчової, легкої промисловості та інші товари широкого вжитку; 5) вивчити питання щодо запровадження державної монополії на виробництво та торгівлю алкогольними і тютюновими виробами, а також на гральний бізнес.

Запропоновані нами заходи передбачають можливість управління фінансово-економічними ризиками, які сформувалися на сучасному етапі розгортання кризових явищ в Україні. Водночас, вони не в змозі усунути головної причини системної кризи, яка охопила наразі нашу країну. А вона (ця причина) полягає у тому, що в Україні не демонтована кланово-корпоративна система, не здійснені глибокі економічні реформи – структурна, банківської, податкової та платіжної системи, регуляторного середовища, місцевого самоврядування, освіти.